

Andrzej Koperski, *Kunysz Antoni (1934–1991)* [w:] Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan, pod red. Anny Siciak, na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej;
zob. Andrzej Koperski, *Kunysz Antoni (1934–1991)* [w:] *Słownik biograficzny twórców oświaty i kultury XIX i XX wieku Polski południowo-wschodniej*, pod red. Andrzeja Meissnera, Kazimierza Szmyda, Rzeszów 2011 s. 222-223

Kunysz Antoni (1934–1991), archeolog, muzealnik, działacz kulturalny i społeczny

Ur. 13 sierpnia 1934 r. w Kraczkowej k. Łańcuta. Był synem Walentego, znanego pisarz ludowego i Stefanii z d. Peszko. W Kraczkowej ukończył Szkołę Podstawową. Naukę kontynuował w Gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Łańcucie, gdzie w 1952 r. z bardzo dobrym rezultatem złożył egzamin dojrzałości. Tam też, po ukończeniu kursu pedagogicznego, uzyskał dyplom nauczyciela, a następnie został skierowany do pracy w Państwowym Zakładzie Wychowawczym w Leśnicy Opolskiej. W 1953 r. rozpoczął studia na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UJ, specjalizując się w zakresie archeologii Polski. W okresie studiów uczestniczył w obozach naukowych oraz odbywał praktykę w muzeach i placówkach archeologicznych Czechosłowacji. Zaangażował się w prace Zrzeszenia Studentów Polskich, należał też do Związku Młodzieży Polskiej. Studia ukończył w 1957 r. z bardzo dobrym wynikiem. Tematem pracy magisterskiej były „Pradzieje pow. łańcuckiego, przeworskiego i jarosławskiego w woj. rzeszowskim”. Po studiach pracował jako asystent, a następnie w latach 1959–1963 jako kierownik Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Przyczynił się do ratowania wielu stanowisk archeologicznych. Prowadził pionierskie,

samodzielne badania zespołów staromiejskich Jarosławia, Przeworska, Sanoka, Rzeszowa, Łańcuta, Biecha oraz na osadach w Dąbiu i Nisku. Szczególne rezultaty przyniosły wieloletnie prace wykopaliskowe na wzgórzu zamkowym w Przemyślu. Rewelacją było odsłonięcie w 1961 r. romańskiej rotundy pod prezbiterium przemyskiej katedry. Badania na ciepłym cmentarzysku w Trepczy k. Sanoka dostarczyły mu argumentów do wysunięcia teorii o zasiedleniu tych ziem przez Chorwatów. Wyniki prac terenowych znalazły odbicie w licznych publikacjach. Był inicjatorem i współredaktorem „Sprawozdań Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, którego pierwszy zeszyt ukazał się w 1961 r. Został też sekretarzem redakcji „Rocznika Województwa Rzeszowskiego”. Przebywał na wyjazdach naukowych w NRD, ZSRR, CSRR. Wygłaszał liczne referaty naukowe na konferencjach regionalnych i ogólnopolskich, głównie dotyczące wczesnośredniowiecznego osadnictwa w południowo-wschodniej Polsce. Przywiązywał wielką wagę do popularyzacji archeologii. Organizował wystawy objazdowe, pisał artykuły prasowe nt. najdawniejszych dziejów regionu. Już wówczas zaangażował się w prace Tow. Przyjaciół Nauki i Sztuki w Rzeszowie oraz Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Tow. Archeologicznego. Był też lektorem Tow. Wiedzy Powszechnej. W rezultacie szerokiej działalności w 1961 r. otrzymał nagrodę twórczą woj. rzeszowskiego oraz medal 1000-lecia miasta Przemyśla. Od 1960 r. był członkiem PZPR.

W 1963 r. zawarł związek małżeński z Krystyną z d. Liszczak. Ich dzieci to syn Przemysław i córka Dorota.

1 sierpnia 1963 r. został dyrektorem Muzeum Okręgowego w Przemyślu. Funkcję tę piastował nieprzerwanie do 1985 r. Stał się wybitnym muzealnikiem, działaczem kulturalnym i społecznym. Nadal prowadził prace badawcze z zakresu archeologii głównie w Przemyślu i okolicy. Wyniki badań zebrał w odrębnej publikacji *Przemyśl w pradziejach i we wczesnym średniowieczu* oraz w licznych artykułach zamieszczanych w fachowych periodykach regionalnych i krajowych. Był współredaktorem wielu wydawnictw: „Rocznika Przemyckiego”, „Materiałów i Studiów Muzealnych” oraz monografii *Tysiąc lat Przemyśla, czy Siedem wieków Przeworska*, a także katalogów wystaw muzealnych i materiałów z sesji naukowych. Organizował znaczące w skali kraju konferencje naukowe. Był inicjatorem wielu wystaw ze zbiorów własnych, jak i innych placówek muzealnych w kraju i zagranicą, m.in. stałej wystawy archeologicznej „Dzieje ziemi i człowieka w regionie przemyskim”. Przyczynił się do znacznego wzbogacenia zbiorów muzealnych. Wygłaszał pogadanki popularnonaukowe dla młodzieży, udzielał wywiadów radiowych, pisał artykuły do prasy. Podejmował prace adaptacyjne obiektów zabytkowych dla potrzeb muzealnych, jak budynku dawnej szkoły katedralnej w Przemyślu, bramy fortecznej, pomieszczeń zamku w Dubiecku na muzeum im. I. Krasickiego, cerkwi w Posadzie Rybotyckiej. Rozpoczął remont wieży zegarowej i kamienicy nr 9 w przemyskim rynku. Po zakończeniu szeroko zakrojonych prac remontowych i adaptacyjnych w gmachu głównym przy pl. Czackiego, utworzono działy naukowe, pracownie, znacznie wzrosła obsada etatowa muzeum. Dzięki jego staraniom Muzeum w Przemyślu stało się liczącym w

kraju ośrodkiem badawczym i kulturalnym. W 1984 r. została przywrócona mu historyczna nazwa Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. Udzielał się bardzo aktywnie w pracach Zarządu TPN, jako wiceprezes ds. naukowych, kierownik sekcji humanistycznej i redaktor wydawnictw. Był inicjatorem powołania Rady Koordynacyjnej Towarzystw Naukowych i Kulturalnych miasta Przemyśla. W okresie pobytu w Przemyśle pełnił też funkcję Prezesa Przemyskiego Oddziału Polskiego Tow. Archeologicznego i Numizmatycznego, Przemyskiego Tow. Ochrony Zabytków, wiceprezesa Oddziału Polskiego Tow. Ludoznawczego, a także członka Zarządu Tow. Dramatycznego „Fredreum”. Z upoważnienia Oddziału Przemyskiego Polskiego Tow. Historycznego zredagował pierwszy tom „Przemyskich Zapisków Historycznych”. W latach 1965–1970 był przewodniczącym zespołu doradczego ds. muzeów regionalnych przy Zarządzie Muzeów Ministerstwa Kultury i Sztuki. Został powołany też na członka Rady Naukowej ds. archeologicznych i kolejno Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Sztuki. Zabiegał wówczas o utworzenie Stacji Archeologicznej PAN w Przemyśle. Sprawował szereg funkcji społecznych. W latach 1969–1972, 1975–1983 był lektorem KW PZPR w Przemyśle. Był też członkiem Komisji Kultury, a w latach 1981–1984 przewodniczącym MRN w Przemyśle. W 1985 r. po odwołaniu go przez ówczesne władze z funkcji dyrektora MNZP, poświęcił się rozpoczętej już wcześniej pracy w WSP w Rzeszowie, gdzie prowadził wykłady z zakresu archeologii i historii. W 1987 r., w WSP w Krakowie obronił rozprawę doktorską pt. „Muzeum w Przemyśle – zarys monograficzny” i otrzymał tytuł doktora nauk humani-

stycznych. W tym okresie przygotował do druku kolejne publikacje, m.in. monografie archeologiczne: Rzeszowa, Niska, Łańcuta, Sanoka. Współorganizował sesje naukowe. Udzielał się nadal w pracy społecznej na uczelni.

Za całokształt pracy otrzymał szereg nagród m.in. Prezydenta Miasta Przemyśla za 1976 rok, w 1977 r. nagrodę „Profilu”, nagrodę naukową przewodniczącego WRN i Wojewody Przemyskiego za 1981 rok, a także liczne medale m.in. 100-lecia Akademii Nauk w Krakowie. Został uhonorowany wieloma odznaczeniami resortowymi m.in.: „Zasłużony działacz kultury”, „Złotą odznaką za opiekę nad zabytkami”, a także regionalnymi i państwowymi: „Zasłużony dla woj. rzeszowskiego”, „Zasłużony dla woj. przemyskiego”, „Medalem 40-lecia PRL”, „Złotym Krzyżem Zasługi” oraz „Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski”.

Zm. 4 września 1991 r. Został pochowany na cmentarzu głównym w Przemyślu przy ul. Słowackiego.

Bibliografia: Koperski A., *Dr Antoni Kunysz*, „Życie Przemyskie” nr 38 z 18 września 1991; Tenże: *Dr Antoni Kunysz (1934-1991)*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1991-92”, Rzeszów 1993, s. 261-263; Kryczko M., *Dr Antoni Kunysz (13 VIII 1934 – 4 IX 1991)*, „Rocznik Przemyski”, t. 28, Przemyśl 1992, s. 347 -352; Gutka M., *Życie i dzieło naukowe Doktora Antoniego Kunysza*, Rzeszów 1994 (mszps pracy mgr. w zbiorach Biblioteki TPN w Przemyślu).